

A lap szellemi részére vonatkozó minden közlemény a szerkesztőség nevére küldendő.

Kiadóhivatal:

Strausz Sándor könyvkereskedése. Ide küldendők az előfizetési díjak, nyilvántartások és hirdetések.

Telefon szám 34.

magyar és horvát nyelven megjelenő társadalmi, ismeretterjesztő és szépirodalmi hetilap.

Megjelenik hetenkint egyszer: vasárnap.

Hirdetések jutányosan számítottak.

Nyilttér pittoresza 50 fillér.

MURAKÖZ

Előfizetési árak:

Egész évre . . . . . 8 kor.

Fél évre . . . . . 4 kor.

Negyed évre . . . . . 2 kor.

Egyes szám ára 20 fillér.

Feloldó szerkesztő:
ZRINYI KÁROLY.Főszerkesztő:
MARGITAI JÓZSEF.Kiadó és lapkiadójának:
STRAUSZ SÁNDOR.

Milliók nevelése.

A nemzetnevelés s nemzetjavítás korában. Élünk. A felsőbb tizezrek, a vagyonos középosztály, az állam s az egész társadalom törekszik a pusztulás veszélyének kitett társadalmi szervezet apró sejtéseit megmenteni. Gyermekevédelmünk, különböző jótékony egyesületeink, a patronázatok, mind e nemes cél érdekében alakultak. És mindezen mozgalmak dacára fájdalmasan kell olvasnunk csecsemőhalálzásunk nagy percentjéről, a bűnös gyermekek folyton szaporodó nagy számáról.

E szomorú tények, mint kiáltó vádak hatalmas tömege kell, hogy újabb irányt is adjon gyermekvédő és nevelőmunkáinknak.

Mily könnyen elitéljük azokat az anyákat és apákat, kiknek csecsemői a hibás gondozás következtében elpusztultak vagy életben maradt gyermekeik az erkölcsi züllesztés veszélyébe rohannak. De vajon bűnösök-e azok a milliók, kiknek nevelését ily irányban teljesen elhanyagoltuk? Tán mégis csak a polgári társadalom lelkiismeretét mardoshatja a vád azon mulasztása miatt, hogy csakis a művelt középosztály számára gyártotta a sok nevelői munkát, csakis az uralmú gyermekek szülőit igyekezett megtanítani a nevelés nehéz munkájára! De megfeledezett éppen azokról, kiknek erre leginkább szükségük lenne, kik az élet nyomását terhe alatt, a létért folyó farszót küzdelem-

ben, még csak az iskolával sem oszthatják meg a nevelés és tanítás nagy gondját!

Nem is gondoltak arra, hogy tán éppen ez lehet az oka az elhanyagolt népmilliók gyermekei pusztulásának, romlásának.

A polgári társadalom ezideig megvárta a bajok bekövetkezését és csak azután fogott gyógyításukhoz. Vártunk a szomorú intő jelekre, hogy impulzust kapjunk gyermekmentő tevékenységünkhöz.

Mennyi munkát és anyagi áldozatot pazaroltunk el a kétséges eredményekért!

Új szelek fujdogálnak! A nemzet jövőjét lelkükön viselőik kezdik belátni, hogy a nyílt és örökösen kiújuló sebek flstromozása helyett a bajok megelőzésének hatosabb eszközhöz kell fordulnunk. És örvendenünk kell, hogy éppen hazánk egy lelkes társasága, a Magyar Gyermektanulmányi Társaság az útörő ebben az irányban, mert megelőzve a művelt nyugat többi országát, a nép millióit gyermekeik helyes nevelésére óhajtja megtanítani.

A mozgalmunk első terméke »A gyermeknevelés kis katedája«, mely a gyermekgondozás és a nevelés körül mindenre kiterjedően egyszerű, keresetlen szavakkal igyekszik a nép szívéhez térközni, meggyőző erővel igyekszik belátni a néppel a nevelői munkának, mint gyermekeik testi-lelki elcsenyvezése egyik megakadályozójának nagy erejét.

A megelőzés biztosabb hatású munkáját

a szülőkkel, mint arra leghivatottabbakkal óhajtja végezteni.

Bizonyra átéri a magyar társadalom e nemzetnevelő munka jelentőségét és támogatni fogja a társaságot eszméi terjesztésében.

E téren nagy feladat vár különösen a paedagogusokra, orvosokra, papokra, gyermekvédőkre, jegyzőkre s különösen a hatóságokra, kiknek feladata a nép javát gondozni és amelynek agitatív működése folytán eljuthatnak a káté gyakorlati eszméi, helyes útmutatásai a nép milliói közé, kiknek testben-léleken való erősödése, fejlődése nagy nemzeti erőgyarapodást és óriási kultúrértéket s haladást jelent.

Ép ezért meleg lelkesedéssel üdvözöljük a nép számára írott első nevelési munkát s nemcsak kívánjuk, de önzetlen jóakarattal igyekszünk előmozdítani, hogy a magyar nép vérévé váljon annak minden útmutatása.

Egyesüljön az egész magyar társadalom a nép millióinak nevelésében; egy kultúraltabb, testben-léleken erősebb, egészségesebb nemzedék megteremtésének eszméjében.

Erső a meggyőződésünk, hogy egy boldogabb, hatalmasabb Magyarország kialakításának kezdete és alapja a nép millióinak helyes irányban való nevelése lehet!!

„Vidékről“.

A »Zalai Közlönyben« lenti címen egy kis kacsa hir jelent meg, valószínű valami

Gergőék ludja.

Irtá: Csáte Károly.

Gergő késő este botorkáló jó kedvvel tért haza a megboidogult Szigeti Istók halottá torából.

— Hej, Babi! — szólt szaporán pisogtatva az öreg galambosz atyai — tégy meg nekem ez egyszerű egy kis szívességet; rikkantsd helyettem, hogy: sejre tyu! Én nem tehetem, ha már temetésről jövök.

— Úgy, úgy, vén októder! Nem szégyenli magát k-and ilyenkor is így jönni haza! — szólt nagy megbotorkozással Babi asszony.

— Szógegye magát az, aki a halottá tort kitalálta. Csak azt mondom Bábicám, hogyha netán a Mindenható engem szólítna előbb magához, a toromra ber helyett aludtájt adj mindenkinek, nehogy még danogatók s hej-huják kísérjenek a mennői útamra.

— Nonó! a kend mennyi-üjtját rég beseperte a fergete, ellenben a pokolba vezetőt jól kigyengeltte.

— Ne féltsem engem attól az úttól, öreg virágom! Majd jó kordoványiszimát húzol a lábamra s elbotorkálók alban a rozsz úton is.

— A kend csizmáját pedig ép t e heg-dülte Szent Dávid. Nem lesz biz' az időn fejlett e izmáj. Oltavestett a fejelés ára: mefuldult a hízóludunk egy szem kukoricától. Holnap majd lakmározhatik lud pecsenyét.

Gergő első pillanatra látszólag megdöbben, de aztin nagyot legintve kezével mosolyogva mondta:

— Sebaj, ha nem lesz fejlett csizmám! Lesz helyette új! Ludpecsenyében pedig nem fognak

vásni a még meglévő fogaid, Babi. Megveszi azt valaki drágán tőlem.

— No, olyan ostobára nem fog kend találni!

— Majd ide talál az, aki megveszi; — mondta Gergő s még azon estén ludfészket készített szalmából a tornácba, a ludat pedig úgy helyezte oda, mintha aludna. Nyitva-tárva hagyta aztán az utcaajtót. Maga pedig öreg sztrébe bujt s egy jókora husángot s vorongatva kezében, a konyhából lesett ki a holdvilágos éjszakába.

És akit várt, az nem is váratkozott sokat magára. Kertekalja felől meztőláb lopódzott be az udvarra s gyakorlatot szeme azonnal meglátta a tornácban levő, emelhető portékát. A ludhoz sarrant s mielőtt felment volna, egyet csavart a nyakán, nehogy valami áruló zajt csapjon.

No, ha a lud nem is csapott zajt, csapott más valaki. Gergő husángja csapódott nagy csattanással a tolvaj hátulosa felére,

— Mi az istennya! — ordított fel a tolvaj.

— No, nem az Isten csapott rád a nyilával, gonosz tolvaj, h nem csak én ezzel a kis pálcikával (v. stagaibb volt, mint a karja.) Vagy, nini! . . . Te vagy az, Vendel — ismert Gergő a tolvajra — Ej, ej, Vendel, hát ludpecsenyére fáj a fogad? Hát iszer az meg is kapod. Az mir a tied. Megszerezt-d H-nem annyit mondhatok, hogy egy kis koplalás lesz a lakmározás vége . . .

— Bocáss meg, Gergő pajtás! Ne jelents föl! Többé nem teszek veled ilyent — fogta Vendel könyörgésre a d lgot.

— Azt e hiszem, mert nincs is több ludunk ennél. Külö-ben nem vagyok én köszívű, fizess tíz pengőt s m gszabodussz a börtöntől; aztán ráadásul ted a pecsenye is.

— Jaj, pajtás, sok pénz az! Hol vegyek olyan rengeteg pénzt?!

— Hohó, inkább kevés az egy tolvajnak. Különbem miért alkudozzak veled? Ha nem teszik neked az ilyen olcsón való szabadulást, alkudozz majd a bírósággal!

— No, jó, majd reggel megadom a tíz pengőt s a lud sem kell! — igyekezett Vendel az utca ajtó felé s a földre ereszté a ludat.

— De ezt már nem hagyod itt, öcskös. Ami a tied, az a tied! — nyomta Gergő a ludat Vendel kezébe.

Ép akkor érkezett a nyitott utcaajtóba két éjjeli bakter, nyugodalmas jóéjszakai köszöntve be az alkudozókra.

— Adj Isten, atyafiak! — fogadta Gergő a köszönést. — Ép jó, hogy itt vagytok, egy kis tanúságra. Vendel pajtás épp most vette meg a ludamat tíz pengőért. Azt mondja, hogy holnap reggel megadja az árát.

— Tíz pengőért egy hitvány ludat! Csak nem habarodott meg! — csodálkoztak a bakterok.

— Hát, tudjátok, azért drágább egy kicsikéit, mert éjjeli vette meg tőlem s aztán hát no . . . egyedül volt a vételnél — ő, meg a tud. Értitek ugyis, no! . . .

— Ahá, így már érijük, hehehe! — nevetett a két bakter. Vendel pedig valamiféle áldást morogva magában, elsompolygott a ludal s másnap reggel pontosan beállított Gergőhöz a tíz pengőért.

Gergő, amint markában érzé a ludon szerzett csizma árát, így fődte meg társát:

— Látod Vendel, így jár, aki hamis úton jár! Drága pénzért kóstáta annak a veszett ludnak a pecsenyéje . . .

falurosszától, melyben az áll, hogy »Hajdu Lajos az ellene fennálló hangulat miatt az elnökségről lemondott s az elnökséget az erre felkért Lajtman György elvállalni nem akarván, a kaszinó elnök nélkül van«.

Nem tartanám érdemesnek, hogy e semmisséggel vesződjem, de jelen esetben igen fontos, hogy ebbe a pár soros kacsába beleszóljak, mert ez a pár sor csak arra való volt, hogy a Lajtman György egyéniségét nem ismerőknek egy hamis fényképet adjon a kezébe s a pécsi esküdeket pedig más véleményre hangolja Lajtman mellett.

Egy évre kell visszamennem, midőn a »Kotori Polgári Egylet« megalakult. Az alakuló gyűlés engem egyhangulag elnökül választott s én ezen tisztséget oly feltétellel vállaltam el, »ha Lajtman György ezen igazán magyar célú egyletnek tagja soha nem lehet«.

Nagyon szép ünnepélyek folytak le az Egylet eddigi rövid működése alatt. Lett könyvtárunk s ami a fő, az iparos elemet céljainknak megnyertük.

Múlt évi december hó 28-án volt az évi rendes közgyűlés s a tárgysor »Új tagok felvétele« pontjánál 2 uriember Lajtman felkérésére ugyancsak őt tagul felvenni ajánlotta.

Én természetes kijelenttem, hogy mint elnök Lajtman Györgyöt az egylet tagjává felvettnek soha ki nem mondom, minélfogva elnöki jogomat átruháztam az alelnökre, felkérve őt az elnöki teendőik további vitelére.

Az alelnök vezetése alatt megtörtént az új tisztikar megválasztása, mely engem 15 szóval 2 ellenében újra elnöknek bizalmat kijelentése mellett megválasztott, de Lajtman még tag sem lett (azóta már az is lehet). Én pedig a másodszeri megválasztás után nyomban leköszöntem elnöki tisztemről, sőt tagságomról is, mivel Lajtmant kebelébe fogadni kész egyletnek úri érzékemből kifolyólag tagja nem maradhattam.

Tehát »ellenem fennálló hangulat« nem volt, mint a kacsá szól, hanem csak bizalom, amely újra elnöknek megválasztott, de amiből természetes nem kértem.

Lajtman ezen egyletnek szeretett volna tagja lenni, mivel alapszabályaiban benne van, hogy »a Magyarország elleni izgatók az egylet tagjai nem lehetnek stb.« s így felvétele esetén a felvételi okmányt lobogtatta volna a pécsi esküdtbírótság előtt, hogy ő magyar s nem izgató, mert még a Kotori Polgári Egylet is felvette tagjává. Sajnos, az Egylet tagjai rajtam kívül ezt az igazán körmönfont cselet nem vették észre s ha jól vagyok tájékozatlan, ma már Lajtman az egylet tagja, de hála az Istennek, az én nevem ez hozzájárulásom nélkül.

No de nyolc évi »működést« egy-két havi magyar érzelme szimulálása nem töröl le. De igen bizonyos az, hogy Lajtman György nem szegénylős ember, mert ha az ártatlan pir az ő arcán is hajnalodhatna, nem vágyódna erőszakkal oly egyletbe, melynek elnöke akkor én voltam. Nem irigylem Lajtmantól még az elnökséget sem, mert ilyen cégér alatt csak jó bori mérhetnek (?) Még csak az érdeklődő Úr megnyugtatósa végett közlöm, hogy Lajtmannal nem békültem ki s ha ő ezt bárhol is hirdetné, ez a valóságnak nem felel meg.

Ez az igazság, kérem, szívesen s bátran ellehet énekelni, hogy »Hajlékomba Uram pogányok jöttek«.

Kotor, 1914. január 14.

Hajdu Gyula.

K Ü L Ö N F É L É K .

Bordal.

*Aranyszíndűz folyadék,
Igazgyöngy a tetején,
Töltsetek hát, hadd iszom le
Magamat a földig én —
Hadd pezsdüljön fel a vérem
S zakatoljon a szívem,
Ügyis olyan gyászos, csendes
Az én boros életem.*

*Koccintsatok, hadd csendüljön
Üveghangján a pohár,
Ahol ez a muzsika zeng:
Ott a bánat messze jár, —
Dallamos lesz a levegő,
Mint a csulit, a liget,
Hol a gerle a párjának
Szerelemes integet.*

*Bort ide hát! . . . ki ne fogyjon
Aranyszíndűz nedűje, . . .
Ki nem iszik, halmi készül!
Nem kell nekünk, ki vele!
Bor vidámit, égbe röppen
Töle minden gondolat,
Fütk igyunk! . . . igyátok ki
Fenekig a poharat!*

Zombory Gyula.

— **Kérelem.** Lapunk folyó hó 1-ével a XXXI-ik évfolyam I-ső negyedébe lépett; ez alkalommal tisztelttel kérjük előfizetőinket, kiknek előfizetésük lejárt, megújítani, a kik pedig előfizetési díjjal hátralékban vannak, azt mielőbb beküldeni sziveskedjenek, nehogy a lap szétküldésében fennakadás történjék. Tisztelettel a kiadóhivatal.

— **Kinevezés.** Az igazságügyminiszter Gyuris Sándor budapesti kir. kereskedelmi- és váltótörvényszéki díjnotkó a perlaki kir. járásbírószághoz irnokká kinevezte.

— **Az alispán nem jubilál.** Egyik múlt számuakban örömmel emlékeztünk meg vármegyénk alispánjának harmincéves jubileumáról. Úgy volt, hogy a vármegye tisztviselői ez alkalommal nagy ünneplésben részesítik szeretett főnöküket, Árvay Lajos alispánt. Az ünneplésből azonban semmi sem lett. Maga az alispán mondott ellen a jubilálásnak. Szerénysege tiltakozott az ellen, hogy ünneplés tárgya legyen.

— **Bankett.** A Csáktornyai vidéki Takarékpénztár 10 éves fennállásának szokásos évfordulóját múlt csütörtökön tartották meg a Zrínyi-szálló társasköri helyiségében. A társasvacsorán tizennyolcan vettek részt az igazgatóság, felügyelő-bizottság tagjai és a tisztviselők részéről. A pecsenyéjű Tóth István igazgató üdvözölte a megjelenteket a takarékpénztár fennállásának tizennyolcadik évfordulója alkalmából. Poharat emelt az igazgatósági tagokra. Igazgató Zrínyi Károly felügyelő-bizottsági tag köszöntötte fel s egyúttal a pénztárnézet főkönyvelőjét, Fejér Jenőt is élette. Tóth István a felköszöntést megköszönvén, a takarékpénztár távollévő ügyészére, Hajós Ferenc dr.-ra üritett poharat. Majd egész sorozata következett a pohárköszöntőknek, melyek során Petrics Ignác dr. Isoó Viktort, Pataky Kálmán Horváth Pált, Horváth Pál a felügyelő-bizottságot, Zrínyi Károly Plichta Béiát, Pataky Kálmán a tisztviselőket, Plichta Béla Hajas Józsefet és nejét köszöntötte fel. A társasvacsora a legjobb hangulatban folyt le.

— **Telefonépítések.** Zalavármegye legutóbbi törvényhatósági közgyűlésén hozott határozatából kifolyólag Muraköz területén a csáktornyai járásban a drávavásárhelyi, a stridóvári és drávacsányi; a perlakiban a murakirályi, a bodosányi és damásai körjegyzőségeket hozzák telefoni összeköttetésbe főszolgabírói hivatalaikkal. A vármegye megkereste a pécsi posta- és távtró igazgatóságot, hogy nevezett telefonok költségvetését készítse el s mutassa be.

— **Allandó mozi.** A Heinrich-féle állandó mozgó színhazban a múlt heten, mint sláger, az Utolsó kivánság dráma szerepelt a híres Elsa Frölich és Clara Witt színésznők szereplésével. A dráma nagy hatást keltett. Az előadás kiegészítő pontjai voltak: a Gaumond híradó aktuális képei; továbbá Dömötör kárpitos, Kellemetlen ajándék, Duci születésnapja humoros apróságok, A hercegnő sorsa dráma stb. Ma délután a világhírű mozidráma: In hoc signo vinces kerül két délutáni és egy esti előadásban bemutatásra. Jegyeket csak mérsékeltén lehet már kapni.

— **Tanítók Fürdője R.T. megalakult.** Rendkívül lelkesezős, kiváló érdeklődés kísérte a »Tanítók Fürdője R.T.« elnevezés alatt Székelyudvarhely központjában, a napokban megalakított üdvös célú, társadalmi intézményt. Programja, alapszabályszerű feladata ezen jótékony egyesületnek: a hazai tanítók és más társadalmi állású egyének számára olcsó árszabású gyógyfürdőt és üdülszínhelyet szervezni és kezelni. Alkalmas helyen pedig, tanítók vezetése alatt, egy országos gyermektelepet létesíteni. E végre Szejké fürdő megvétele; a továbbfejlesztés érdekében pedig a fürdői területnek villatellékre való felparcellázását és értékesítését; a fejlesztés javára a 25 K névértékű részvényeknek további gyűjtését. A fürdő és gyermektelep érdekében a folytatólagos agitálást, az alakuló közgyűlés egyhangulag elhatározta. A hazai tanítók ezen újabb, közházasu, szociális intézményét mi is, akik állandóan érdeklődéssel viseltetünk fejlődése iránt, a legmelegebben üdvözöljük s annak további pártolását, hathatós támogatását a tanítóság, szülők és más érdeklődőknek, figyelmébe ajánljuk.

— **Megszüntetik a gazdasági tudósítói állásokat.** Úgy hírlik, hogy a kormány megszünteti a gazdasági tudósítói állásokat. A megszüntetés oka, hogy a kormány takarékoskodni kíván és mert a tudósítók ellen sok panasz merült fel.

— **Néphullámszám.** A tavalyi népesezősi feljegyzések alapján a következő statisztikával szolgálhatunk. Az év folyamán születtek 110 en, meghaltak 82-en és házasságot kötött 36 pár. A néphullámszám nagyobb változásokkal nem járt s egészben majdnem ugyanazon nyomon mozgott, mint az 1912-ik évben. Ez évben ugyanis 84-en meghaltak, 140 en születtek s házasságot is pontosan 36 pár kötött.

— **Meghívó.** A Csáktornyai Iparosok Dalárdája e hó 28-án táncmulatságot rendez. A táncmulatságot a dalárók éneke nyitja meg, melyre a dalárda tagjai a tél folyamán szorgalmasan készültek. A székküldött meghívókból megállapítjuk, hogy az értékes program kellemes estét fog szerezni a város közönségének. A máris mutatkozó érdeklődést a dalárda meg is érdemli, mert a tavalyi Vespérben megtartott dalárversenyen nyert díj buzdítólag hatott a dalárda

Sve pošiljke, kaj se tiče zadržaja novinah, se imaju poslati na ime urednika vu Csáktornya

Izdateljstvo:

knjižara Strausz Sandora kam se predplate i obznane pošiljaju.

na hrvatskom i magjarskom jeziku izlazeći društveni, znanstveni i povučljivi list za puk
Izlazi svaki tjeden jedenkrat i to: svaku nedelju.

Predplatna čina je:

Na celo leto . . . . . 8 kor.
Na pol leta . . . . . 4 kor.
Na četvert leta . . . . . 2 kor.
Pojedini broji koštaju 20 fill.

Obznane se poleg pogodbe i faj računaju.

MEDJIMURJE

Odgovorni urednik:
ZRINYI KÁROLY.

Surađnik:
PATAKI VIKTOR.

Izdatelj i vlasnik
STRAUSZ SANDOR.

Ali je potrebno sadovno drveće gnojiti?

Da nam sadovno drveće tako malo rodi, negda pak je čisto jalovo, tomu smo najvišeput sami zrok, jerbo po stari navadi nigdar nećemo drveće gnojiti. Po vremenu drveće oko sebe tak sećca zemlju, da više neje moguće tuliko hrane vusebe nabrati, da bi moglo sad donesti. Bez hrane drevje ravno tak nemore živeti, kak i živinče.

Poleg toga opet su na više mestah probali sadovno drevje gnojiti i uspjeh je tak izversten bil, da svaki, koj sadovnjaka ima, sam sebi dobro načini, ako med vremenom drevje pognoji.

Pest — Pilis — Solt — Kiskun varmegyiji, Fülöpszállás občini petnajst breskrih su sdelanim gnojom, kakti spepeljom pognojili, ovih petnajst breskrih taki prvo leto četirsto kilogrammov već ploda je dalo, kak onih petnajst, koje su nje bile pognojene. Pognojene višnje takodje 400, jabuke 100, slive pak 300 kilogrammov su vekšega ploda dale.

Alsóvály občini 17 jabukih 196 kg. je doneslo.

Perecsény občini.

20 jabukih . . . . . 400 kg.
20 breskrih . . . . . 100 kg.
7 hruskih . . . . . 145 kg.

je već sada doneslo, kak ravno vu onim mestu ono drevje, koje neje bilo pognojeno. Vidi se stoga, da zinalim stroškom je vnojo

veksi plod moći dobiti, samo malo se za to pobrinuti moramo.

Ono drevje, koje je pognojeno bilo od 15 korun, do 60 korun je vekšega hasna doneslo. S pepeljom pognojeno drevje svako leto rodi, ono pak, koje tak rekuć nigdar nedobi gnoja, samo svako drugo ili treće leto donese plod, najvišeput pak tak zaostane, da nikaj nam ne rodi. Dakle ako su to tak skazali i preračunali, zakaj nebi svaki gospodar se pobrinil, da od drevja skim vekši hasen ima.

Naprimjer Nagykörös občini ova proba je ovak spala vun:

1909-ga leta je dobra letina bila i poleg toga i ono drevje je lépi plod imalo, koje neje bilo pognojeno, ali već 1910 ga leta samo ono drevje je rodilo, koje su pognojili, barem ovo leto je tuca i viher veliki kvar zrokuval. Pognojili su 23 drevje i na ovih je 1394 kilogramm sada više zraslo kak na onih 23, koje nje su bile pognojene. 267 korun već čistoga hasna su donesle. Najviše valja prah na hamučni zemlji, jerbo ona najmenje rudarski gnoj ima vusebi. Vu takvi zemlji nje samo, da drevje vekši plod donese, ako je s pepeljom pognojeno, neg i sad je puno lépi i hasnoviteši. Iz Nagykörösa pišeju, da pognojene jabuke su tak lépi i debeli sad imale, kakov je još tam nigdar nje bil, doklam su s pepeljom nje drevje gnojili.

Opet iz Érmihályfalva občine pišeju, da pognojeno drevje vnojo lépi i tećneši sad je dalo. K tomu pak su i to sprevidli, da pognojeno drevje je zdravo ostalo, koje

pak je nje bilo, listje pak nekakov beteg dobilo i predi je doli scurelo, kak se je sad dozreliti mogel.

Vnojo bi bilo moći od toga pisati, ali tu nam je samo to bil cil, da vu broju skazemo, kak moći pri svakom doguvanju spačetjom hasna si napraviti. Dakle iz ovih brojov videti je, da pognojeno drevje nje samo, da vekši plod donese, neg sad je puno izverstneši k tomu pak drevje neprime tak lahko svakojački beteg.

Za gnoj káliszuperfoszfát zvanoga pepelja moramo hasnuvati, kojega po zimi ili na jesen oko drveća resćepamo i podkopamo. Jedno, dve ili tri kilogrammov je toga potrebno, kak vre je veliko drveće. Naprotietje pak još pol ili jedno kilo čalisolitra rezćepamo i k tomu 3—4 kg. Žganoga vapna dodenemo i lépo podkopamo.

To sve skupa nekoji fillér košta, vrédno bude svakomo to probati.

Osbiljan opomen.

Naveć nas oko srđca nekaj tiska, kad ćujemo, da naši ljubezni domorodci navećeno si pinkleca i oddejo dalko vu tuđe mesto prek morja sreću probat. De-nešjo vrème pak još bolje se moramo biriti za one nesrećnike, koje bezdušni agenti sladkemi rećmi, laživim govorom nanudijo ostavit domovino i ođiti vu neznanu i nepoznano mesto, jerbo ovim nigdar nebude dobro žišo, Osztrak-magyarski konzul osbiljno opomina sve one, koji danas vu Ameriki, dalko od svojih prijateljov i od

Starec Marko.

Druga večer.

Ljubav.

(Dalje.)

Već je družina lépo dovršila svoj dnevni posel, pak se skup žiša okoli miloga Starca, koj je sedel na klupi pri toploj peći. Sve je bilo tuho vu hiži, kajti su svi želno čekali kaj njim bude Starec mudroga govoril, hasnovitoga za življenje. Kad su se lépo zjedinili, odmah zapoćme Starec svoj govor, i to ovako: »Zadnji večer govoril sem vam dragi moji, od poslušnosti; kak najmre mora da bude človek poslušen, kajti bez poslušnosti nema nikaj. Pak odkud izhadja to, da je človek poslušen? Jedino iz ljubavi. Kajti ako gdo koga ljubi, on mu bude zasigurno ono vćini, za kaj ga ov prosil, da mu kaj dobra vćini, i tomu je iz ljubavi izkazal svoju poslušnost. Buduć anda, da poslušnost iz ljubavi izhadja, zato budem vam ovo večer govoril od ljubavi, kaj je za svakoga človeka jako potrebno i hasnovito. A vi, dragi moji, poslušajte me pazljivo, ter si zasadite navuk moj vu svoja serđca gliboko. Prava i čista ljubav je vu serđcu človećjem ona delojuća sila, koja

ćini da je človek drugomu pripraven, da mu vu mislih svako dobroželi, zrećmi, da mu svako dobro vćiniti nastoji, a zćinom, da mu svako dobro vćini, tak da nenapravi stum sebi niti drugomu nikakvoga kvara.

Gdo koga ljubi, pravkak treba, taj mu oće sve dobro vćiniti, i to zaradi ljubavi; nato mora človek paziti, kada iz ljubavi vćini komu dobro, da drugomu nenapravi kvar. Mise moramo med sobom svi ljubiti, kajti sam Jezus Kristus je rekel: »Ljubite se med sobom;« A naj već moraju se oni ljubiti, koji su u vuzkoj svezi, naprimjer: muž i žena, familija, vu hiži, družina, brati i sestre, rodbina, najmre koji su jednoga naroda, kajti njim je jedna Majka domovina, kajti su si oni bratja, kak na primer jesmo mi Magjari koji spadamo pod Magjarski orsag. Tulikajše i mi Medjimurci jesmo si bratja, i moramo se ljubiti kajti svi govorimo jednakim Medjimurskim jezikom. Ljubav med družinom, donese naj već napredka hiži. Kajti gde se domari ljubijo, tu sve lépo napreduje, a jaj si ga i na opak gde nema ljubavi, i gde mržnja vlada, med domari, tam sve prepada! Da se bole ob-svedočite, kaj ćini ljubav med domari i med rodbinom, kaj pak ćini mržnja, to samo

poglednite na naše susede Svadiće. Kak su oni negda dobro živeli, dok njim je pokojni otec. Bog mu daj duši pokoj živel. Imeli su svega došli: vu štali četiri konje, i po četiri vole, da njih je bilo milota gledati, a svake zime zaklali su po šestero krmienčov.

Njihove krave bile su naj lépše vu celom selu našem. Polje njim je rodilo žitom obilno, a gorice z vinom. Svega je bilo vu obilnosti. Ali kad je vumro stari otec Svadić, onda su sini se oženili. Došli su žučki k hiži. Svaka je štela biti prva, da pri hiži zapovede, i da svigdi svoj nos ima. Poćele se one svajuvati, i dea za dnevom bili nemiri pri hiži. Žene hustile muže jednoga proti drugomu, poćeli se i brati svajuvati, i tak su se morali sudbeno razdeliti. Imbra Svadić ostal je vu staroj hiži, a ostali dva brati Jakob, Gjurek, morali jesu nove hiže si napraviti. Vzveda su poćeli svaki za sebe gospodariti. Ali od onda sve naopak. Niti ima sada Imbra, niti Jakob, niti Gjurek. Kajti konje i vole pak jošće nekaj polja, morali su onda prodati, kad su nove hiže dali delati.

Pak vezda delaj svaki za sebe bez marhe. Niti ima štari konja, niti vola da si izorje ono malo zemlice, kaj jošće ima,

svoje domovine živiju, da naj se ne trudi-
k jemo po karte, da jim zabadav da, jerbo
one peneze, onu svotu, koja je na to bila
odredjena, već sdavnja je potrošil i više
nikoga nemore niti pak je mogući zabadav
dimo spraviti ili odpraviti. Vu Ameriki je
sad takvo zlo, kakvo je već vnogo lét né
bilo. Negda se znalo pripetiti, da pred zbi-
ranjom prezaša vnogo fabrikih je zatvorilo
vrata i na hiljada težakov odпустиo, koji
su anda na dugše vréme bez dela i bez
kruha ostali. Ali kaj je sad vu Ameriki,
toga je još tam nigdar né bilo. Dan, na dan
prepadnejo velike fabrike, zatvoriju vrata,
žerjavku pod koltom zadušijo, da strahovit-
ne mašine postaneju ružiti. Vu većših varaš-
ov na sto jezera ljudstva hodi bez dela,
jerbo i laporske rude su zatvorjene i nemo-
rejo više nezmernim težakom dela dati.
Ladje, koje proti Europi idejo, pune su onih
nesrećnikov, koji se žurijo proti domu, da
vu tudjem od glada nepogineju. Minući
tjedan je došla jedna velika morská ladja
iz Amerike vu Fiumu, na ladji ober dvé
jezero putnikov ga bilo, koji su još zav-
remena mogli vući iz one zemlje, za koju
svaki misli, da tam zlato i srebro po putlju
se kota, kak prinasa kamenje. Koliko ljudstva
se žuri skim predi za sobom ostaviti Ame-
riku, to si moremo premisliti, ako samo na
jedni ladji je toliko došlo samo vu Fiumu.

Ako sad se najde takov lopov, koj ti
dragi prijatelj pod vuhu bude šepetal, da
samo tak moreš srećen i blažen biti i nas-
tati, ako ostaviš svoju domovinu i odisiš
vu tudju zemlju, onti drzovito laže, on ti
je najveći neprijatelj, on te na led odpe-
ljati i tam gologá i bosoga ostaviti. Vu
Ameriki denes néje moći deho dobiti, im
vidimo, da dan na dan hiljada ljudstva bez
dela, bez kruha ostane. Policija je već né
mogućna medjimi reda derzati. Glad grade
tere. Dan, na dan su velike bune po većših
varašov. Ljudstvo za kruh kriči, néma mo
što dati. Hej, koliko naših domorodcov bo-
gećkoga kruha je denes vu Ameriki! More-
biti, dragi prijatelj, i ti bi štel to probati?
Né, pak još jedanput né! Natratu

već mora sve drugomu platiti. Pak tako
nim ide od leta do leta sve gorje i gorje.
Dabi pak lepo, vu ljubavi skupa živeti,
segurno, denes bi bili naj bogateši ljudi vu
selu. I denes bi imeli konje i volé, ve pak
razdeljeni nemaju niti postene krave. Vidite
kaj večni mržnja. A vu ljubavi sve napre-
duje. Zato dragi moji: ljubite se navek med
sobom, najte jeden na drugoga mrziti, pak
bude vam navek dobro, kak vam je i do-
vezda bilo. Dovezda ste hvala Bogu navek
živeli vu ljubavi i blaženom miru, pak vam
je navek dobro bilo. Naša hiža je vu celom
selu na najbolšem glasu, a to zato, kajti
smo naj bole bogati. Pak zakaj jesmo naj
bole bogati? Zato, kajti živimo vu ljubavi
složno, pak k tomu nam dragi Bog pomaže,
pak zato nam sve napreduje. Pak denes
zatra polti smrti moje, ljubite se tak ravno
kak ste se dosada ljubili, pak budete pre-
živeli svoje življenje vu sreći i zadovolstvo,
a na on kraj groba, napatit bude vam
Gospodin Bog vašu ljubav vu raju. Istim
sem pokazal za denes dosta. Dojduću ne-
delu opet o nečem drugom, pak Bog zvami!

(Drugi put dalje.)

Oietics Mátyás.

treba onoga zločestoga i bezdušnoga človeka,
koj denes nekoga napeljati hoće, da ostavi
milu domovinu i odisse vu Ameriku. Ako
prinasa je zavezda né sve poredó, vu Ame-
riki je sto stoput hušje. Smrtni gréh bi imel
on človek, koj bi denesno vréme domaj
svoje siromaštvo potepel i odisel vu Ameri-
ku, na svoje zlo.

Nigdar smo né nikoga nagovarjali, da
ostavi domovinu, jerbo nas su već vu školi
vucili, da: »Budi do smrti prijatelj svoji
domovini, jerbo tu moraš živeti, tu moraš
vumreći.« Ali itak, ako nekoga vruća krv
tira i neima obstanka domaj, naj barem
onda to napravi, kad bude takvo vréme,
kad barem svagdašnji kruh si more zaslu-
žiti. Koliko je denes vu Ameriki, koji bi
radi čuli iz svoje male kapelice maloga
zvonceka, koj nas vjuro, opoldan i na
večer opomina, da se k Bogu obrnemo!

Denes, kad na hiljada ljudstva čeka
onu vuru, kad se tamošnjega pekla reši,
koji su vu bolšim vremenu ostavili svoj
dom, pak itak su né mogli toliko zaslužiti,
da bi barem plaćeni put imeli, da bi barem
onu siromaštvo mogli nazat si odkupiti,
koju su tak zlehka potepili. Kaj bi anda
denes jeden nepoznani, koj tamošnjega
jezika nerazimi, tam iskal? Samo broja bi
povekšal onim, koji na hiljada hodiju sim
tam po vucicah bez dela i bez kruha.

Bormeš jako bedasti bi on morat biti,
koj bi sad svoje siromaštvo tu potepel i
odisel vu Ameriku. Osbiljno opominamo
svakoga, da to zanikaj nej ne proba napra-
viti, jerbo za kratko vréme jako žuhke
suze bi točil i žalostno bi se zmslival na
naše pravjene réci i na ostavljenú domo-
vinu.

Kratke novosti.

Štatistika od 1912-ga leta.

Koliko krumpira je zraslo vu 19. drža-
vih. Pod broji milijune treba razmeti.

1. Szerbia 0'4 milijun metercentov; —
2. Romania 1'3 milijun metercentov; — 3.
Portugália 2 milijun mtc. 4. Norvégia 5'7
milijun mtc. — 5. Japan 5'8 milijun mtc.
— 6. Dánia 6'2 milijun mtc. — 7. Svájcz
13 milijun mtc. — 8. Švedska 14 mil-
jun mtc. — 9. Taljanska 17 milijun mtc. —
10. Belgium 25 milijun mtc. — 11. Špa-
nolska 25 milijun mtc. — 12. Nemškado-
lina 30 milijun mtc. — 13. Engleska 35
milijun mtc. — 14. Magyarorszáđ 54 mil-
jun mtc. — 15. Amerika 75 milijun mtc.
— 16. Ausztria 186 milijun mtc. — 17.
Francuzka 167 milijun mtc. — 18. Ruska
366 milijun mtc. — 19. Preiska 435 mil-
jun metercentov krumpira je dobila.

1912 ga leta 16 državih koliko vina je
dobilo na milijun hektolitrov:

1. Szerbia 0'8 milijun hekt. — 2.
Gréka 0'9 milijun hekt. — 3. Amerika 1'3
milijun hekt. — 4. Turska 1'6 milijun hkt.
— 5. Romania 1'7 milijun hkt. — 6. Rus-
sija 2'1 milijun hkt. — 7. Preiska 2'2 mil-
jun hkt. — 8. Bulgaria 2'6 milijun hkt. —
9. Ausztria 3'6 milijun hkt. — 10. Argenti-
na (Amerika) 3'5 milijun hkt. — 11. Por-
tugalia 3'9 milijun hkt. — 12. Magyarorszáđ
4'4 milijun hkt. — 13. Algéria (Afrika) 5'3
milijun hkt. — 14. Španjolska 18'5 milijun
hkt. — 15. Francuzka 28'5 milijun hkt. —
16. Taljanska 48 milijun hektoliter vina je
dobila. Na celim svetu ovo leto 140 milijun
hektoliter vina je zraslo.

1912 ga leta vu 16 državih toliko mil-
jun hektolitrov pive su napravili:

1. Bulgaria 0'16 milijun hekt. — 2.
Romania 0'19 milijun hekt. — 3. Španjolska
0'34 milijun hekt. — 4. Norvégia 0'44
milijun hekt. — 5. Taljanska 0'56 milijun
hekt. — 6. Nemetalföld 1'8 milijun hekt. —
7. Magyarorszáđ 2'2 milijun hekt. — 8.
Dánia 2'6 milijun hekt. — 9. Švédorszáđ
2'8 milijun hekt. — 10. Russia 8'8 milijun
hekt. — 11. Francuzka 15'4 milijun hekt.
— 12. Belgium 16'4 milijun hekt. — 13.
Ausztria 20'8 milijun hekt. — 14. Anglia
57 milijun hekt. — 15. Preiska 65 milijun
hekt. — 16. Amerika 107 milijun hekt.
Sve skupa po celim svétu 305 milijun
hektoliter pive su napravili.

Koliko milijun metercentov pšenice je
zraslo 1912-ga leta vu dvajsti državi:

1. Svájcz 1'5 milijun mcentov. — 2.
Švédorszáđ 2'1 milijun mtc. — 3. Gréka
2'2 milijun mtc. — 4. Portugália 3'1 mil-
jun mtc. — 5. Belgium 4 milijun mtc. —
6. Szerbia 4'4 milijun mtc. — 7. Japan
6'2 milijun mtc. — 8. Ausztria 7 milijun
mtc. — 9. Turškiorszáđ 8'7 milijun mtc. —
10. Anglia 15 milijun mtc. — 11. Romania
30 milijun mtc. — 12. Španjolska 37 mil-
jun mtc. — 13. Preiska 39 milijun mtc.
— 14. Taljanska 42 milijun mtc. — 15.
Magyarorszáđ 44 milijun mtc. — 16. Argen-
tina (Amerika) 52 milijun mtc. — 17.
Francuzka 98 milijun mtc. — 18. Englezka
India 100 milijun mtc. — 19. Severna-
Amerika 200 milijun mtc. — 20. Russia
228 milijun metercentov pšenice je dobila.

Koliko zobi je zraslo vu dvajsti drža-
vih na milijun metercentov 1912-ga leta:

1. Szerbia 0'8 milijun mtc. — 2. Por-
tugália 1'1 milijun mtc. — 3. Turska 1'3
milijun mtc. — 4. Svájcz 1'6 milijun mtc.
— 5. Norvégia 1'8 milijun mtc. — 6. Né-
metalföld 2'3 milijun mtc. — 7. Taljanska
4'1 milijun mtc. — 8. Španjolska 4'2 mil-
jun mtc. — 9. Romania 4'4 milijun mtc. —
10. Argentina 4'9 milijun mtc. — 11.
Belgium 6'3 milijun mtc. — 12. Dánia 7'3
milijun mtc. — 13. Švédorszáđ 10'9 mil-
jun mtc. — 14. Magyarorszáđ 11 milijun
mtc. — 15. Anglia 22 milijun mtc. — 16.
Ausztria 28 milijun mtc. — 17. Francuzka
56 milijun mtc. — 18. Preiska 79 milijun
mtc. — 19. Severna-Amerika 146 milijun
mtc. — 20. Russia 15'4 milijun metercen-
tov zobi je dobila.

Vu dvanajst državih toliko milijun
metercentov cukora su napravili 1912 leta:

1. Romania 0'3 milijun mtc. — 2.
Dánia 0'6 milijun mtc. — 3. Taljanska i
Španjolska 1'1 milijun mtc. — 4. Švédor-
száđ 1'3 milijun mtc. — 5. Nemetalföld 1'8
milijun mtc. — 6. Belgium 2'2 milijun mtc.
— 7. Severna-Amerika 3'9 milijun mtc. —
8. Magyarorszáđ 5'2 milijun mtc. — 9.
Ausztria 6 milijun mtc. — 10. Francuzka
7'3 milijun mtc. — 11. Russia 10'7 milijun
mtc. — 12. Preiska 17'5 milijun metercen-
tov cukora je napravila 1912 ga leta.

Kak je moć fal cempere prebaviti?

Spameten človek je on, koj pod dvoru
i po vrtu sadovno drevje si zapova. Sad je
jako dobra i zdrava hrana. Zemeljski mi-
nister po orsagu vu više mestah ime vrle,
vu kojih se na orsački strošek cempere po-
vaju. Iz ovih vrlov poljodelavci i gospodari
čisto fal si moreju cempere pribaviti. Koji

hoćeju od ministériuma cempere dobiti, svako leto do julius mesec 31-ga moraju to prosiu.

Iz jednoga sela koji to hoćeju zadobiti, svi skupa moraju gosponu notariušu iti, on je piše, takodjer i to, koliko sliv, jabuk ili brusek svaki potrebuje.

Notariuš onda molbenicu daju podpisi gosponu kotarskomu sudcu i onak ju pošleju gori na ministérium.

Svaki cemper 10 fillérov košta i to gospodari još onu jesen dobiju iz najbližesega vrta. Svaki gospodar svoje cempere zoseb ima spakovane. Cempéri na občinu dođeju i birovi je pravično mora razdeliti. Svaki s vun deset fillérov još i putne stroške mora platiti, kaj nanjega spadne. Koj nebi pravično svoje cempere dobiti, more se pretužiti.

Tak hoće ministérium na pomoć biti manjšim gospodarom, da si čisto za fal peneze moreju sadovnjake zapovati.

KAJ JE NOVOGA?

— *Prosimo naše poštvane predplatnike, naj nam vu novim fertalju predplate zaostatke čim predi pošleju i predplate ponoviju.*

— **Bujduči princ vu Budini.** Jedne glasovitne novine tak pišeju, da bujduči princ Karolj Ferenc József, kakti kanonérski pukovnik vu budinski kraljski palači bude stanuvai.

Do vezda je najviše se vu Cseskim i vu Ausztriji zaderžaval, vu Magyarško je samo nešterič došel, da su kakve svečanosti bile vu kraljski palači. Nadherceg sad pri 39. pešćim regimento zaveršava soldacku službu. I kak se čuje, sad ga k prvomu honvédskomu regimentu vu Budapešti budej pomestili. Ako to istina bude, onda vu budinski kraljski palači bude stanuvai.

— **Umorstvo.** Felber László husarski oberintendant minući petek vu Nyiregyháza varašu se je skončal. Na večer se je otvoril i zapovedal je siugi, da vjutro ob šestu uri ga naj sbudi. Sluga kak je zapovedimel, vjutro je štel sbuditi nesrećenoga oficira, ali on je već onda mrtev bil. Najpredi je bróm zvanoga otrova popil, zatim pak se je vu vusta strelil. Kuglja mu je sve muždžane širom hitila i on je odmah vumrl. Poleg nevoljnoga betega je hitil odsebe življenje.

— **Črne bubinjke vu Beču.** Veliki strah je nastal v petek vu Beču. Jednoga pekoskoga inuša su vu Ferenc József zvaní spítal dopelali. Doktor su odmah prevídil, da inuš črne bubinjke ima. Vu takvi pekariji se je vučil mestriju, iz koje je svaki dan prek stotideset obiteljom zemlje nosil. Poglavarstvo je sad u strahu, da i drugi budejo dobili ov strahoviten i nevaren beteg, jerbo ga je dečec po varašu rezširil.

— **Zaklal je ota.** Iz Szombathelya pišeju da Kranz Janoš zvanoga potepuha su dmo vu Incéd ob inu supérali. Nevalanec se je taki prvi dan napil i kad je pijan došel dmo, otec ga je počel spotati. Krvolok vu pijanšćim pograbil je sekuru i tak je ota vudril po glavi, da je odmah vumrl. Z tem se je sam išel javit. »Zatukel sem ota, obestemele rekél je zandarom, kop su ga taki vu rešt od goali.

— **Turcsánji Elza.** Takvo pripječenje samo vu romanih moči čitati, kakvo se je minući tjeđn vu Budapešti zgodilo. Dva foringuš i ker kre Dune su jedno veliko

zaklejeno košaru našli. Košara je žmehka bila i naprš su se veselili, najdjomu blagi. Košaru su na kola hitili i za kratko vréme su ju odprli, da se sblagom rezdeliju. Ali kak su se preplašili, kad su mesto blaga vu košari jedno mrtvu telo našli. Vu košari je jedna gola i mrtva puca bila. Odmah su telefonerali na policiju odkud je taki komišija vun isla. Mrtvu telo su vu jeden špital spravili, gde su taki gori parali. Komišija je taki prepoznala, da su žensku zagutili. Svi detektivni su odmah se povarashu rezšili. Da pozvédiju najpredi što more to biti. Čeli dan i celo noć su iskali povarashu što je odkud zniknul. Drugi dan su već znali što je. To je Turčauy Elza zvana puca bila, vu koju se jeden bogati fabrikant zaljubil i on ju je već deset lét zderžaval. Puca je najpredi, kakti dekia služila, potlam je kasséřarica bila vu jednom hotelu. Tu se je spoznala s fabrikantom. Fabrikant ju je svaki dan sobom odpejal na automobilu i svaki dan ju je s nekim daruvai. Sad, kad su inventara napravili već kak jeden milljun korun vrdnosti su na njezinim stanu našli. Detektivni su odmah sumnju na njezinu gazdaricu imali. Tak je i bilo. Kóbori Rózi gazdarica jako je jalna bila, da je to prosto pucu takva sreća postigla. Počela je svojega šoca s imenom Nick Gusztava nagovarjati, da naj zakole Elzu, da ju pobiju. Nick je prevolil. V nedelju je Kóbori Rózi na večer, kad je već Elza vu postelji bila, pustila je vu sobu svojega šoca. Nick je taki k postelji skočil, pograbil je nesrećnu stvorenu i tak dugo ju je gulil, doklam je život čutil vojji. Kad su svoj krvoločni posel zveršili, odprli su Werthem kassu i porobili su ju. Zatim su zeli jedno košaru, nuler su naphali mrtvo telo i odnesli vu Dunaj. Treći dan su već detektivem vu rukaj bili. Sad su zatvorjeni obedva, do vremena, doklam vožna dobiju na vrat.

— **Dinamit na željeznici.** Vu Johannesburgo se je skorom velika nesreća pripetila. Nepoznani počinitelj na željeznicu su dinamit patrona nastavili. Doletel je jeden vlak, koj je pun bil putnikov. Patroni su se sprožili i lokomotiva su više metrov dalko hitili. Nesreću lokomotiv se sam otgrtel od vlaka i tak se s med putnikov nikomu nikaj né dogodilo.

— **Glad vu Japanu.** Iz Tokió glavni japanskoga varaša pišeju, da vu Hokkaido tak veliki glad je nastal, da ako stanovnici na fljetnoma nedobiju pomoć, svi odglada pomerjejo. Kak se vidi, po drugih oršagov je još vekše zlo, kak prinasa.

— **Strahovitna mati.** Vízoká Margéta nje štimala svoje pravo dete, uvék ga je tukla i mučila. Tri lét staro siročec minući četřtek počelo je kruha drobiti. Na to se bezdušna mati tak rezšrdila, da je deteto obedvé ruke vu papir zamotala i onda vu šparhert porinula. Deteto su tak ruke zgorele, da je od velike muke drugi dan vumrlo. Nečimurno mater su zaprli.

— **Sela vu morju.** Velika nesreća se pripetila poleg Izhodnoga morja. Damkerport okolici je morje tak brega podjelo, da znenada više občinij je vu morje vtunulo. Stanovnici svi su se potopili.

— **Imena mlade nadhercegovlce.** Minući tjeđn su bujdućega princa pucu křtili vu hetzendorferskim kaštelju. Novo narodjena nadhercegovca, kak službeni list piše, ove imena je dobila: Adelheid, Maria

Jozefa, Szixta, Antonia, Roberta, Ottonia, Zita, Sarlotte, Lujza, Immakulata, Pia, Terézia, Beatrix, Franciška, Izabella, Henrietta, Maximiliana, Genovéva, Ignacia, Markusz d' Aviano.

— **Smrt dezentěra.** Šimko József domobranec sginul je iz kasarne. Straža ga je isla iskat. Kad je Simko soldacku strážu, petput je proti njoj strelil. Stěm je odbežal. Drugi dan su ga pri zaručnici našli. Nesrećni dečko, kad je videl, da nē ga pomoći, vu srdce se je strelil i odmah vumrl.

— **Zaljubljeni brijač.** Krvna drama se pripetila vu Nyitri. Cigleky Samuel brijački pomoćnik zaljubil se je vu gazdovu ćerku. Videl je, da nemore njegova biti, zato je triput na nju strelil, onda pak sebe vu glavu. Odmah je vumrl. Nesrećno pucku su vu špital spravili, gde je za par vur i ona vumrla.

— **Sgorěti mrtvac.** V subotu je vumrl Járók Šandor glasoviten prejar. V nedelju su ga na smrtno postelju složili i popoldan je zgorel. Okolo postelje su goreće sveće nastavili i tak su mrtvoga samoga ostavili. Jedna sveća se na postelju prehitila, postelja se plamnula, takodjer i čela soba. Ognja su stopram onda spazili, kad je već plamen nad obloke sičal. Došli su vatrogasci i ognja su potišili, ali onda je već Járók zgorel.

— **Pred tretjim balkanskim bojom.** Sve se tak kaže, da na skoroma se bude započel tretji balkanski boj samo, ako si Turski oršag zadajo minuto nebude premisilil, kaj děla. Enver bej turske armadije najglasoviteši član čelo vlast je zadobil. Kakti soldacki minister najpredi je sve svoje neprijatelje iz službe pretiral, medjimi je i Sükrí paša, koj je tak glasovitno i viteško branil proti bulgarcom Drinapolja. Najpredi Mytilene otoka hoće zavzeti od grkov i da se na grke navali, to je sad kratko vréme pitanje. Stěm se opet poobrne mirno vréme na Balkanu. Turski oršag serdito se hoće navali na Grčko, proti kojoj se i bulgarci spravljajo. Turska armada čisto se tak sponaša, kak vu bojnim vremenu. Na Balkanu opet bude se krv pretěvala, da istinite budejo i da se spunijo Lygus francuzkoga ablegata reći: »Vu balkanskim boju se nē odlučilo nikaj, budućnost strahovitneša bude, kak što to denes misli!«

Daily Mail novine iz Konštantinopolja januara 8 ga ovak pišejo: Vu Mali Aziji okolo Aivala četerdeset jezer turčina stoji, koji su pripravljeni makar na jedenput Mytilene otoka okupérati. Sve zlamenje tak kaže, da Turski oršag se podjednoma spravljaja i oboruži proti Grčki. Vu Thrácii i vu Mali Aziji vrozina soldackije turske leži, ako sila dojde, da odmah vu Grčku zemlju morejo vudriti. Lehko se pripeti, doklam još jedenput zidejo naše novine, da opet čeli Balkan bude vu plamnu.

Vu Albaniji je takodjer veliki nemir Albanski mohamedanci nečejo Wied hercega za albanskoga kralja spoznati. Izzed bašu hoćejo skričati za albanskoga vladara. Sedmoga januara dvěsto turskih soldatov i officirov je došlo vu Valonu, da stanovnike sbunijo i Izzed bašu skričijo za kneza Turčine, kad su iz ladje doli stali, odmah su je medjunarodski žandari vlovili. Dakle kak se vidi opet se nekaj kuha vu balkanskim kotlu.

Gabona árak. — Ciena žitka.

mmáza	1 m.-cent,	kor. fill.
Buza	Pšenica	18 50 —
Rozs elsőrendű	Hrż	14 00 —
Árpa	Ječmen	14 00 —
Zab	Zob	13 50 —
Kukoricza	Kuruza suha	13 20 —
Fehér bab új	Grah beli	17 00 —
Sárga bab	» žuti	14 00 —
Vegyes bab	» změšan	13 00 —
Kendermag	Konopljeno seme	17 00 —
Lenmag	Len	18 00 —
Tökmag	Koščice	21 00 —
Bükköny	Gralorka	16 00 —

Ön megtakarít

babkávét egy kis adag „Franck“ hozzáadásával. — Ezen előny abban keresendő, hogy a „Valódi“ :Franck: a babkávé ízéhez az itt rendelkezésre álló összes pótlékok között a legjobban hasonlít.

mag. 8076118

CSÁKTORNYÁN, az Árpád-utcai volt
Mráz-féle üzlethelyiség
bérbeadandó.
Bővebbet
Heinrich Miksa vagy Gráner Testvérek
czeitkeknél :::: Csáktornyán.

KÖHÖGÉS

rekedtség és hurut ellen nincs jobb a
RÉTHY-féle pemetefü cukorkánál!

Millió ember szereti a világhírű RÉTHY-cukorkát, mert rendkívül kellemes ízű, a gyomrot, étvágyat nem rontja. Meghűlés, hurut, köhögés ellen biztosan és gyorsan használ. Vásárlásoknál vigyázzunk és határozottan RÉTHY-féleket kérjünk, mivel sok hasonlatos utánczata van. Az eredetinek minden egyes darabján rajta van a RÉTHY név.

1 doboz ára 60 fillér, kapható mindenütt.

RÉTHY BÉLA gyógyszerész BÉNECSABA.

„Hungária Bank“

részvénytársaság Budapest, IV., Koronaherceg-utca 13. szám.

Legelőnyösebben kamatoztatt takarékbetétet könyvecskékre és folyósámiara. Gabonaneműeket, takarmányféléket a legelőnyösebben vesz és elad bizományban.

Értesítés.

Van szerencsém a n. é. közönség b. tudomására adni, hogy helyben a Rákóczi-utcai Králl-féle házban egy

nyerges- és szijgyártó műhelyt

nyitottam.

Minden e szakmába vágó megrendelést gyorsan, pontosan és jutányos áron szállítok.

Javítások a leglelkiismeretesebben végeztetnek.

Szíves megbízásaitat kérve, biztosítom előre is a legteljesebb megelégedésről.

Kiváló tisztelettel

793 3-3

Jenes János szijgyártó.

Csak UNDERWOOD-IRÓGÉPET használjon!

Látható irás!

Tökéletes egyszerű szerkezet.

Tetszés szerinti irás!

Két évi jótállás!

Képviseletőség: STRAUZ SÁNDOR könyvkereskedése
Csáktornyán.

Ugyanott írógépkellékek
bármely géphez kaphatók!

Progress

egészségügyi cigaretta hüvely és papír anconarcotice
vattával ♦ Kapható: Fischel Fülöp (STRAUZ SANDOR) papirkereskedésében Csáktornyán

5216/1k. 913. Arverési hirdmény.

A csáktornyai kir. járásbírószék közhírré teszi, hogy dr. Reményi Zoltán perlati ügyvéd által képviselt Lovrencsics Tamás nős Vuhár Máriaival muragárdonyi lakos felperesnek Lovrencsics Máttyás és neje Hajdovics Teréz Lovrencsics Ignác és neje Leszták Ilona Lovrencsics Lonsarics István nős Kollarics Katalán Lovrencsics Antal és Lovrencsics Jakabné szül. Lovrencsics Teréz muragárdonyi lakosok alperesek elleni tulajdonközösség megszüntetése és jár. iránti perében a nagykanizsai kir. törvényszék 6148/P 903 sz. jogerős bírálatnak kiadványa alapján a végrehajtási árverés joghatályával bírói árverést a muragárdonyi 1266 sztkvben 136 hrsz. a felvett ingatlanra a nagykanizsai kir. törvényszék és a csáktornyai kir. járásbírószék területéhez tartozó s a peres fél tulajdonát képező a muragárdonyi 1266 sztkvben 136 hrsz. alatt felvett egész ingatlan 1162 kor. becsértékben dr. Reményi Zoltán perlati ügyvéd vagy helyettese közbejöttével

1914. évi március hó 18-án ó. a. 10 órájkor

Muragárdonyi község házánál megtartandó nyilvános árverésen eladatulni fog.

Kikiáltási ár a fentebb kitelt becsár melynek felénél alacsonyabb áron az ingatlan el nem adatik.

Arverezni kívánók tartoznak a becsár 10%-át készpénzben vagy óvadékképes papírban a kiküldött kezéhez letenni.

Csáktornya, 1913. dec. 16.

804

4338/1k. 913. Arverési hirdmény.

A csáktornyai kir. járásbírószék közhírré teszi, hogy Wollák Rezső csáktornyai ügyvéd által képviselt Csáktornyai takarékpénztár r. t. végrehajthatónak Pergár Istvánné szül. Polák Katalin csáktornyai baltányi lakás végrehajtást szenvedett elleni 407 kor. tőke és jár. iránti végrehajtási ügyben az árverést az 1881. LX t-c. 144 és 146. §§ ai alapján elrendelte, minek folytán végrehajthatónak 407 kor. tőke, ennek 1913. évi május hó 2-től járó 6% kamatai, 7 kor. 76 f. óvási, 1/2% váltódíj, 47 kor. 50 f. peri, 37 kor. 45 f. végrehajtás kérelmi, 22 kor. 30 f. árverés kérelmi és a még felmerülendő költségekből álló követelés kielégítése végett a nagykanizsai kir. törvényszék és a csáktornyai kir. járásbírószék területéhez tartozó a végrehajtást szenvedő tulajdonát képező a csáktornyai 271 sztkvben 774/b hrsz. a felvett egész ingatlan 979 kor., az u. o. 1088 sz. tkv. 474/a hrsz. alatt felvett egész ingatlan 1600 K becsértékben Wollák Rezső csáktornyai ügyvéd vagy helyettese közbejöttével a kir. járásbírószék telexkönyvi hatóságánál

1914. évi február hó 4-ik napjának ó. a. 10 órájkor

megtartandó nyilvános bírói árverésen eladatulni fognak.

Kikiáltási ár a fentebb kitelt becsár melynek felénél a 474/a hrsz. ingatlan, kétharmadánál a 474/b hrsz. ingatlan alacsonyabb áron el nem adhatók.

Arverezni kívánók tartoznak a becsár 10%-át készpénzben vagy óvadékképes papírban a kiküldött kezéhez letenni.

A mennyiben a fenti ingatlanok a 2707/1k. 908 sz. végzés folytán Pergár István javára bekebelezett holtiglani haszonélvezeti szolgálmi jog fenntartásával olyan árban adatulnak el, mely a szolgálmi telexkönyvi bejegyzéseit megelőző tehertételek összegét meg nem üti, az árverés szabálytalanná válik és az ingatlan a szolgálmi jog fenntartása a kitűzött határnapon újabban elárvereztetik.

Csáktornya, 1913. okt. 16.

806

5507/1k. 1913. Arverési hirdmény.

A perlati kir. járásbírószék mint tkvi. hatóság közhírré teszi, hogy Günsberger Zsigmond végrehajthatónak Hemár István drávfüredi lakos elleni végrehajtási ügyben 214 K tőke, ennek 1913. évi július hó 27-től járó 6% kamata, 1/2% váltódíj, 62 kor. 20 f. eddigi, 17 kor. 30 f. árverés kérelmi költség behajtása végett a nagykanizsai kir. törvényszék, perlati kir. járásbírószék területén fekvő Drávfüred községi 357 sz. tkvben foglalt 312/c hrsz. ingatlanok B. 4 és 25 sorsz. a. 1/16-od része 59 kor., az u. o. 602 sztkvben foglalt 49/a hrsz. sz. ingatlannak B. 1 és 2 sorsz. a. 1/16-od része 170 kor., u. o. 47 sz. tkvben A. 1. 12 sorsz. a. felvett legelő illeménynek B. 18 és 47 sorsz. a. 1/16-od része 300 kor., az u. o. 51 sztkvben felvett A. 1. 13 sorsz. alatti legelő illeménynek B. 20 sorsz. alatti 1/4-od része 130 kor. kikiáltási árban, mint becsárban az

1914. évi február hó 3-ik napjának ó. a. 10 órájkor

a drávfüredi községi bíró házánál Wollák Rezső csáktornyai ügyvéd vagy helyettese közbejöttével megtartandó árverésen eladatulni fognak

Megjegyeztetik, hogy a drávfüredi 47, 357 és 602 sztkvben foglalt ingatlan jutalékok azokra Lonsarics Rozália fj. Hemár Istvánné javára 1861/910 sz. a. bekebelezett holtiglani haszonélvezeti szolgálmi jognak fenntartásával bocsátatulni árverés alá, amennyiben azonban ezen szolgálmi jog fenntartása mellett fentjelzett ingatlanokra a szolgálmi jogot megelőző követelések fedezetére

s ennek 4550 koronában megállapított összeg be nem ígértetnek; az árverés hatálytalanná válik s az ingatlanok a szolgálmi jog fenntartása nélkül fognak a kitűzött határnapon eladatulni.

Kikiáltási ár a fentebb kitelt becsár melynek 2/3 nál alacsonyabb áron az ingatlan el nem adható.

Arverezni kívánók tartoznak a becsár 10%-át készpénzben vagy óvadékképes papírban a kiküldött kezéhez letenni.

Vevő köteles a vételért három egyenlő részben, mégpedig az első az árverés jogerőre emelkedésétől számítandó 15 nap alatt a másodikat ugyan attól 30 nap alatt a harmadikat ugyan attól 45 nap alatt minden egyes vételári részlet után az árverési naptól számítandó 5% kamatokkal együtt az árverési feltételekben meghatározott helyen és módozatok szerint lefizetni.

Ezen hirdmény kibocsátásával egyidejűleg meghatározott árverési feltételek a hivatalos órák alatt a perlati kir. bíróság tkv. osztályánál Drávfüred község előjáróságánál megtekinthetők.

Perlat, 1913. okt. 16.

807

Kiadó lakás.

Árpád-u. 3. sz. ház I. emeletén

egy három szoba, konyha stb. mellékhelyiségekből álló lakás

kiadó

UGYANOTT FÖLDSZINT IRODAHELYISÉGNEK ALKALMAS 2 SZOBA KIADÓ.

Rövidebb lapunk kiadóhivatalában.

SCHMIDT EDE ZONGORATERME CSÁKTORNYA

Ajánlja elsőrendű minőségű zongoráit és harmoniumait modern kivitelben, jutányos áron

Zongorák . . . 500 kor.-tól feljebb
harmoniumok 150 " "
czimbalom . . . 100 " "

Alábbi világhírű czégek raktára:

Bösendorfer, Ehrbar, Förster, Oeser, Schmiedt & Kunz, Laubger & Gloss, Mallvanke Dörr, Mannberg, Kotykiewicz Weidig, Petrof, Chmel, Memetschke, Koch & Korselt, Stingl

Igen olcsó átjártzott hangszerek folyton kaphatók
: : régieket átcsereél ujra : :
részletfizetés áremelés nélkül - Zongorakölcsönzés

Wotan

Lámpa

A legjobb és a legtartósabb drótzálas lámpa.
Nuzsott drótzásal 75% árammegtakarítással.

Kapható villanyüzemelési üzletekben, villanytelepekben és a
MAGYAR SIEMENS-SCHUCKERT-MŰVEK-nél, Budapest, VI. Teréz-körtől 36. Gyár-csúcs 13.

Meghívó.

A „Perlaki Takarékpénztár Részvénytársaság Perlakon“

1914. évi február hó 8-án d. u. 2 órakor az intézet helyiségében tartandó

IX. évi rendes közgyűlésére

a társaság tisztelt részvényeselt ezennel meghívja.

A KÖZGYŰLÉS TÁRGYAI:

1. A közgyűlés jegyzőkönyvének hitelesítésére 2 részvényes választása.
2. Az igazgatóságnak és felügyelő-bizottságnak az 1913. évre vonatkozó jelentése, a zárszámadatainak előterjesztése, mérleg megállapítása, a felügyelő-bizottság díjának megállapítása az 1913. évre, nyereség felosztása iránti határozathozatal és a felmentvények megadása.
3. Az évi osztalék folyósítási idejének megállapítása.
4. A kilépő Ebenspanger Miksa, Hirschsohn F. Viktor, Tóth Sándor és dr. Zakál Lajos igazgatósági tagok helyébe újak vagy ugyanazok 3 évre, a felügyelő-bizottságnak egy évre megválasztása.
5. Tóth Sándor igazgató és Ebenspanger Miksa aligazgató fizetésének működési idejükre való megállapítása.
6. A társaság hivatalos lapjának kijelölése.

Perlak, 1914. január hó 14-én.

805 1—1

A mérleg és az igazgatóság jelentése 1914. évi január 19-ik napjától az intézet helyiségében az üzleti órák alatt megtekinthetők.

Hepp Ede, pekar Csáktornya

Rakóci-utca híze broj 18. poleg Kraljevskoga suda.

Ima takaj trgovinu
od najbolše vrsti

vapna.

Koji treba za
zidanje, može ga
dobiti u svako doba
doma pri njemu uz naj-
falešu cieniu. Koji treba cieli
vagon dobi vapno čisto fal.

Tržim takaj razciepana

suha bukova drva i

lapora na vagu.

668 44-3

A Budapesti Hsztalos Ipartestület védnöksége alatt álló

BUTORCSARNOK

716 13-16

szövetkezet

mint az Orsz. Közp. Hitelszövetkezet tagja, Budapest, VII. József-
körút 28. (Békkocsis-utca sarkán). Budapest, VIII. Üllői-út 18. állandó

lakásberendezési kiállítása

nyitva reggel nyolc órától este nyolc óráig. :: Beléptidj nincsen.

HIRDETÉSEK

FELVÉTELNEK E LAP KIADÓHIVATALÁBAN I

Egyenruhák

tisztek, katonai hivatalnokok, önkéntesek,
vasuti- és postatisztek, tűzoltók, erdész-
tisztek, pénzügyőrök és mindenrendű
egyenruhát viselő testületek részére a
legjobb és legelegánsabb kiállításban.

A magas kormánytól több ezer katonai fegyvert vettünk át, ennél fogva ezen kitűnő fegyvereket rendkívül előnyös árban szállíthatjuk és pedig:

Kropatschek fegyverek

1 db teljesen jó Kropatschek csendőrségi fegyver 20 K, 1 db szabb fegyver 25 K, 1 db ideális szép fegyver 30 K, 1 db Kropatschek szurony 1 K, 1 db fegyverszij 1 K, 1 db fegyverszij szélesebb és jobb 2 K, 1 db derékszj táskaival 3 K, 1 db lötlény-táska 3 K, 1 db élestölny 10 f, 1 db vaktöltény 10 f, 1 db csavarhúzó nyéllel 20 f, 1 db törővas fegyvertisztításhoz 20 f.

TILLER Pompás polgári ruhák

MÓR ÉS TÁRSA

csász. és királyi udvari szállítók

Budapest, II. ker., Váci-utca 35

a legdivatosabb angol szövetekből, kitűnő
szabások által a legnagyobb egyszerűen elké-
szítve, a jelenlegi nehéz pénzügyviszonyokhoz
arányítva olcsó árak mellett, ::::: Korhű
DISZMAGYAR RUHÁK, legszebb liberálak.

Meghívó.

A Csáktornyai Takarékpénztár Részvénytársulat

t. c. részvényesei, az 1914. évi február hó 14-én d. u. 3 órakor, Csáktornyan, a társulat saját házában tartandó

XLII. évi rendes közgyűlésre

tisztelettel meghívotnak.

Tanácskozási tárgyainak sorrendje:

- a) Elnöki megnyitás.
- b) A közgyűlési jegyzőkönyv hitelesítésére 2 részvényes kijelölése.
- c) Az igazgatóság és felügyelő-bizottság jelentésének felolvasása, a felülvizsgált évi számadások és a felmentvény feletti határozat.
- d) Határozathozatal a tiszta jövedelem mikénti felosztása iránt.
- e) Hat igazgatósági tag és a felügyelő-bizottság megválasztása.
- f) Esetleges indítványok.

809 1—3

Csáktornya, 1914. évi január hó 5-én.

Az igazgatóság.

37. §. A tanácskozási és szavazási jogot a közgyűlésben minden részvényes személyesen vagy törvényes meghatalmazottja (36. §.) által gyakorolhatja; de ezen jog gyakorolására megkivánlatik, hogy a részvényes legalább 20 éves és részvénye a közgyűlés előtti legalább 2 hét óta a társulat könyvében az ő nevére legyen beírva és végre, hogy az szintén a közgyűlést 3 nappal megelőzőleg, azaz 1914. évi február hó 11-ig az intézet pénztárába letétessék.

Meghatalmazványok csak részvényesek nevére állíthatók ki.

A megvizsgált évi számadások, az üzleti jelentés és a felügyelő-bizottság jelentése, a társulat üzleti helyiségében a közgyűlést 14 nappal megelőzőleg a részvényesek által betekintheők.

Meghívás.

Az Alsómuraközi Takarékpénztár Részvénytársaság Perlakon negyvenedik évi rendes közgyűlését

1914. évi február hó 15-ik napján délután 2 órakor saját üzlethelyiségében tartja, melyre a t. részvényesek czennel meghívotnak.

803 1—1

A KÖZGYŰLÉS TÁRGYAI LESZNEK:

1. Elnöki jelentés a lefolyt üzletéről.
2. A felügyelő-bizottság jelentése, ennek alapján az 1913. évi számadások, a vagyon-mérleg végmegállapítása és a felügyelő-bizottsággal egyetemben a számadók felmentése, továbbá a mutatózó tiszta nyeresemény felőli rendelkezésre vonatkozó igazgatósági indítvány tárgyalása.
3. Az intézet tisztviselő és szolgaszemélyzetének szolgálati viszonyairól szóló szabályzat módosítása.
4. A társaság hivatalos közlönyének megjelölése.
5. A társaság igazgatósági tagjai közül az alapsabályok 54. §-a értelmében kilépő dr. Kemény Fülöp alelnök, továbbá ifj. Hajdinyák István és Hirschsohn Miksa igazgatósági tagok helyett új választás megejtése, esetleg a kitépők újbóli megválasztása és a Pávcsecz János elhalálozása folytán megüresedett igazgatósági tisztség új betöltése.
6. Az 1914. évben működő felügyelő-bizottság megválasztása. (66. §.)
Kelt Perlakon, az Alsómuraközi Takarékpénztár Részvénytársaság igazgatóságának 1914. évi január hó 11-én tartott üléséből.

AZ IGAZGATÓSÁG.

Az alapsabályok 44. §-a értelmében felkértnék a t. c. részvényesek, hogy szavazó-lapjaik átvétele végett részvényeiket a szelvényekkel együtt a közgyűlés egész tartamára a pénztárba helyezték.

A felügyelő-bizottság által megvizsgált évi mérleg a közgyűlés elő terjesztendő jelentéssel együtt a ker. törvény 198. §-a értelmében a közgyűlést 8 nappal megelőzőleg a társasági helyiségben a hivatalos órák alatt betekintheők.